

Мінекономрозвитку України оприлюднило листа щодо закупівель електричної енергії

Мінекономрозвитку України оприлюднило лист інформативного характеру **щодо закупівель електричної енергії та послуг з постачання електричної енергії. Додатком до даного листа є лист НКРЕКП стосовно ситуації, яка склалась навколо закупівлі електричної енергії.** Нижче редакція журналу пропонує увазі читачів повні тексти вказаних вище листів.

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ
УКРАЇНИ (Мінекономрозвитку України) вих. № 3304-06/40489-07 від
09.11.2017**

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації, підприємства та інші суб'єкти сфери публічних закупівель

Щодо закупівель електричної енергії та послуг з постачання електричної енергії

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України у зв'язку із надходженням звернень щодо закупівлі електричної енергії, пов'язаних зі змінами законодавства у сфері енергетики та за результатами робочої наради, проведеної 26.09.2017 року за участі представників Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі — НКРЕКП) повідомляє.

11 червня 2017 року набрав чинності Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019 - VIII (далі — Закон № 2019).

Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади **функціонування ринку електричної енергії, регулює відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, купівлею-продажем, постачанням електричної енергії** для забезпечення надійного та безпечного постачання електричної енергії споживачам з урахуванням інтересів споживачів, розвитку ринкових відносин, мінімізації витрат на постачання електричної енергії та мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Водночас частиною першою статті 3 Закону № 2019, якою встановлені принципи функціонування ринку електричної енергії, передбачено, що ринок електричної енергії функціонує **на конкурентних засадах, крім діяльності суб'єктів природних монополій**, з обмеженнями установленними цим Законом.

У зв'язку із цим, інформуємо, що на запит Міністерства як Уповноваженого органу у сфері публічних закупівель, НКРЕКП листом від 17.10.2017 № 10835/13.1/7-17 (копія додається) надало відповідні роз'яснення щодо застосування законодавства стосовно функціонування **ринку електричної енергії**.

Звертаємо увагу, що відповідно до Закону № 2019 через 18 (вісімнадцять) місяців з дня набрання чинності Законом № 2019 відбудеться **відокремлення видів діяльності з розподілу та постачання електричної енергії** в існуючих вертикально-інтегрованих енергопостачальних компаніях. Тобто, один і той самий суб'єкт господарювання не матиме права одночасно здійснювати діяльність з розподілу та постачання електричної енергії.

Так, розподіл електричної енергії будуть здійснювати оператори систем розподілу (природні монополії), а постачання електричної енергії споживачам — окремі від операторів систем розподілу юридичні особи-електропостачальники, які будуть обиратися споживачами, за вільними (ринковими) цінами. Тобто, послуги з постачання та розподілу електричної енергії будуть надаватися окремими суб'єктами господарювання.

Тому, споживачі (крім побутових та малих непобутових споживачів), яким на день набрання чинності Законом постачання здійснював електропостачальник за регульованим тарифом, повинні до 11 грудня 2018 року обрати собі електропостачальника та укласти з ним договір постачання електричної енергії.

У свою чергу, правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади установлені Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (далі — Закон).

Закупівля може здійснюватися шляхом застосування однієї з процедур, передбачених частиною першою статті 12 Закону.

Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом. Порядок визначення предмета закупівлі затверджений наказом Мінекономрозвитку від 17.03.2016 № 454 (далі — Порядок).

Відповідно до Порядку предмет закупівлі товарів і послуг визначається замовником згідно з пунктами 17 і 32 частини першої статті 1 Закону та на основі національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 23.12.2015 № 1749 (далі — Єдиний закупівельний словник), за показником **четвертої цифри** основного словника із зазначенням у дужках конкретної назви **товару чи послуги**.

З огляду на викладене, з метою попередження виникнення проблем із закупівлею

електричної енергії споживачами, які є замовниками у розумінні Закону у зв'язку із набранням чинності Закону № 2019, ураховуючи його перехідні положення у частині, що пов'язана зі здійсненням закупівель на конкурентних засадах електричної енергії, як товару та закупівлі послуг з постачання електричної енергії, інформуємо про необхідність дотримання вимог вищевказаних законів та нормативно-правових актів, розроблених на їх виконання.

Додатки: копія листа НКРЕКП від 17.10.2017 № 10835/13.1/7-17

**Заступник директора департаменту
регулювання публічних закупівель -
начальник відділу професіоналізації сфери публічних
закупівель
Лілія ЛАХТІОНОВА**

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)
вих. № 10835/13.1/7-17 від 17.10.2017**

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, розглянула лист Мінекономрозвитку України від 21.07.2017 № 3304-06/25188-03 щодо надання роз'яснень у зв'язку із набранням чинності Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі — Закон) та, в межах компетенції, повідомляє.

Згідно з чинним законодавством на ринку електричної енергії постачання електричної енергії здійснюють електропостачальники, яким встановлюються ціни (тарифи) на їх послуги (постачальники за регульованим тарифом, далі — ПРТ) та електропостачальники, які здійснюють постачання за вільними цінами (постачальники за нерегульованим тарифом, далі — ПНТ).

ПНТ мають право здійснювати постачання електричної енергії побутовим споживачам на всій території України.

На відміну від ПНТ, ПРТ провадять також діяльність з розподілу електричної енергії

(передачу місцевими (локальними) електричними мережами), що відноситься до сфери природних монополій, тому діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом ПРТ здійснюють на закріпленій території, у межах своїх місцевих (локальних) електричних мереж та електричних мереж споживачів, які живляться від їх мереж.

Відповідно до Правил користування електричною енергією, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 02.08.1996 за № 417/1442 (далі — Правила), які поширюються на всіх юридичних осіб та фізичних осіб (крім населення), споживач має право на вибір постачальника електричної енергії (ПРТ або ПНТ) для отримання послуг з постачання електричної енергії. Зокрема, пунктами 5.8–5.13 Правил визначені умови зміни електропостачальника споживачем.

13 квітня 2017 року було прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії», який набрав чинності (окрім деяких положень) 11 червня 2017 року.

Відповідно до Закону через 18 (вісімнадцять) місяців з дня набрання ним чинності відбудеться відокремлення видів діяльності з розподілу та постачання електричної енергії в існуючих вертикально-інтегрованих енергопостачальних компаніях. Тобто, один і той самий суб'єкт господарювання не матиме права одночасно здійснювати діяльність з розподілу та постачання електричної енергії. Так, розподіл електричної енергії будуть здійснювати оператори систем розподілу (суб'єкти природних монополій), а постачання електричної енергії споживачам — окремі від операторів систем розподілу юридичні особи-електропостачальники, які будуть обиратися споживачами. Тобто послуги з постачання та розподілу електричної енергії будуть надаватися окремими суб'єктами господарювання.

Побутові та малі побутові споживачі також матимуть право на отримання універсальних послуг.

Оскільки оператори систем розподілу не матимуть права здійснювати постачання електричної енергії через 18 (вісімнадцять) місяців з дня набрання чинності Законом, ліцензії на постачання за регульованим тарифом на закріпленій території будуть анульовані.

Тому споживачі (крім побутових та малих побутових споживачів), яким на день набрання чинності Законом постачання здійснював ПРТ, повинні до 11 грудня 2018 року обрати електропостачальника та укласти з ним договір про постачання електричної енергії.

Якщо споживач не обере електропостачальника, постачання електричної енергії йому впродовж не більше 90 днів буде автоматично здійснювати постачальник «останньої надії», визначений на відповідній території.

Енергопостачальні компанії (які є вертикально інтегрованими суб'єктами господарювання) повинні заздалегідь забезпечити інформування споживачів про здійснення заходів з

відокремлення, зокрема, щодо умов постачання електричної енергії під час та після відокремлення, шляхом розміщення відповідної інформації на офіційному веб-сайті ПРТ та на платіжних документах, виписаних споживачам.

Побутовим та малим побутовим споживачам постачання буде здійснювати постачальник універсальних послуг або обраний ними електропостачальник.

Таким чином, НКРЕКП вважає за доцільне звернути увагу замовників товарів, робіт та послуг для забезпечення потреб держави, що діяльність з постачання електричної енергії **не належить** до сфери природних монополій, а із впровадженням Закону буде юридично відокремлена від діяльності з розподілу електричної енергії.

З 1 липня 2019 наберуть чинності положення Закону, які додатково розширять можливості споживачів щодо вибору способу закупівлі електричної енергії. Відповідно до Закону в новій моделі ринку (яка має бути впроваджена з 1 липня 2019 року) споживачі матимуть право (крім купівлі електроенергії у електропостачальника за договором про постачання електричної енергії за вільними цінами, з правом вільного вибору та зміни електропостачальника) також купувати електричну енергію:

за двосторонніми договорами з правом вільного вибору контрагентів та на умовах, що визначаються за домовленістю сторін;

на організованих сегментах ринку (зокрема, ринок «на добу наперед») за договорами купівлі-продажу з центральним контрагентом (оператором ринку) на умовах, що є однаковими для всіх учасників ринку «на добу наперед», та за ціною, сформованою за результатами проведених торгів.

Наразі, з метою впровадження Закону здійснюється розробка низки нормативно-правових актів, якими будуть врегульовані процеси та процедури щодо роботи ринку та взаємовідносин між учасниками ринку, у тому числі і в частині зміни електропостачальника. Актуальна інформація щодо стану підготовки та прийняття нових нормативних актів на виконання Закону оприлюднюється на веб-сайті НКРЕКП (<http://www.nerc.gov.ua/>).

Проте до набрання чинності новими нормативно-правовими актами взаємовідносини між споживачем та електропостачальником регулюються чинними Правилами.

**Член
НКРЕКП
Циганенко**

Б.

КОМЕНТАР РЕДАКЦІЇ

Після ознайомлення з вищенаведеним листом інформативного характеру Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, розуміємо, що **11 червня 2017 року набрав чинності** (окрім окремих положень) **Закон України «Про ринок електричної енергії»** від 13.04.2017 № 2019-VIII (далі — Закон). Метою цього нормативно-правового акта є впровадження в Україні конкурентного ринку електричної енергії.

Відповідно до норм Закону передбачено **впровадження з 01.07.2019 нової моделі ринку**, яка надасть більше можливостей споживачам у виборі постачальників та способів закупівлі електричної енергії. Поява нових незалежних постачальників покликана забезпечити умови для формування різних цінових пропозицій для споживачів.

Що про це необхідно передусім знати та розуміти замовникові? У зв'язку з впровадженням Закону, у перехідний період, який складає 18 (вісімнадцять) місяців з дня набрання ним чинності, відбудеться відокремлення видів діяльності з розподілу та постачання електричної енергії.

Тобто розподіл електричної енергії будуть здійснювати суб'єкти природних монополій (плату за приєднання до електричних мереж визначають на підставі методики, затвердженої регулятором), а ось постачання електричної енергії споживачам будуть здійснювати окремі юридичні особи за вільними (ринковими) цінами. Закон містить пряме застереження щодо того, що операторові системи розподілу заборонено здійснювати діяльність з виробництва та/або передачі, та/або постачання електричної енергії, окрім певних випадків.

Отже, найвірогідніше, що обленерго будуть розділені на дві окремі компанії: оператор системи розподілу, який має забезпечити надійну та безпечну експлуатацію, технічне обслуговування й розвиток системи розподілу та здійснювати розподіл електроенергії; електропостачальник, який постачає електроенергію споживачам, користуючись мережами операторів системи. Саме з постачальником, виділеним зі складу обленерго, конкуруватимуть інші незалежні постачальники. Розділення ж обленерго необхідне для того, щоб монопольний власник мережі не міг створювати преференцій для «свого» постачальника. В умовах конкуренції постачальників важливе значення матиме їх доступ до мереж та незалежність операторів систем розподілу від інших учасників ринку.

Фактично протягом двох років використовуватимуть наявну модель ринку, а новий ринок впроваджуватимуть паралельно. І лише через два роки нова модель ринку має запрацювати так, як того вимагає Закон. Відповідальними за імплементацію Закону є Кабінет Міністрів України та НКРЕКП. Їхнім завдання є розроблення протягом двох років регуляторних актів, вторинного законодавства для того, аби реформа таки відбулася, адже від цього залежить як успішність впровадження, так і якість змін на енергоринку.

Щодо того, чи платитимуть споживачі за приєднання до електромереж, то пряма норма

щодо нарахування відповідного тарифу (так званої абонентської плати) за електромережі в тексті закону відсутня, проте вона може з'явитися в регуляторних актах, розроблених НКРЕКП, адже порядок приєднання має бути визначений кодексами систем розподілу та системи передачі, тобто вторинним законодавством.

Ризики викривлення ідеї конкурентної моделі ринку перш за все пов'язані з існуючою монополією, коли мережі та генерація перебувають в одних руках. Наразі проблемою є забезпечення недискримінаційного доступу третім особам до мереж обленерго, адже український ринок електроенергії фактично є монополізованим, хоча чинне законодавство не дає формальних підстав вважати існуючих гравців монополістами.

Так, згідно із законодавством в енергетиці, в Україні існує два види постачальників електроенергії:

Постачальники за регульованим тарифом (ПРТ). Це головним чином обласні енергопостачальні компанії (обленерго). Споживачем такого постачальника може бути будь-яка юридична або фізична особа.

Постачальники за нерегульованим тарифом (ПНТ). Це суб'єкти господарської діяльності, які мають право поставляти електроенергію споживачам за вільним тарифом. Робота з такими постачальниками дає можливість споживачеві отримати нижчу ціну на електроенергію порівняно з фіксованою ціною ПРТ (обленерго) унаслідок вимушеного зниження величини власного прибутку ПНТ в умовах конкуренції на немонополізованому ринку ПНТ. Споживачем ПНТ може бути будь-яка юридична особа.

Так, навіть згідно з чинними Правилами користування електричною енергією, затвердженими Постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28, споживачі (крім населення) не обмежені в можливості проводити конкурентні закупівлі. Однак такі закупівлі є малоефективними.

Тобто де-юре конкуренція існує, а де-факто її майже немає. До речі, Антимонопольний комітет України це визнає. Він неодноразово фіксував факти недопуску незалежних постачальників на ринок електроенергії та створення перешкод доступу ПНТ (незалежним постачальникам) до локальних мереж електропередавальних підприємств. Комітет відзначав, що підґрунтям для зловживань монопольним становищем електропередавальними підприємствами є недосконале регулювання їх діяльності, у тому числі й НКРЕКП. У результаті цього частка незалежних постачальників у загальному обсязі продажу електроенергії споживачам — мізерна. Відповідні дані Антимонопольний комітет навів у своєму Звіті про результати комплексного дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля України від 01.06.2016. А 29 вересня 2016 року голова Антимонопольного комітету Юрій Терентьев та голова НКРЕКП Дмитро Вовк підписали меморандум, метою якого є посилення співпраці між комітетом та регулятором на ринках

електричної енергії, природного газу, тепlopостачання, водopостачання та водовідведення. Необхідність у розробці такого документа виникла, зокрема, у зв'язку з проведенням реформування ринків електричної енергії, природного газу, тепло-, водopостачання та водовідведення й необхідністю забезпечення єдиних узгоджених підходів до контролю за дотриманням законодавства суб'єктами господарювання, що діють на цих ринках та у відповідних сферах, у перехідний період.

Оскільки відокремлення діяльності з розподілу та постачання електричної енергії заплановано впродовж 18 місяців з дня набрання чинності Законом про ринок електричної енергії, можна дійти висновку, що наразі здійснити закупівлю електричної енергії можливо лише в облenerго, які до набрання чинності Законом про ринок електричної енергії здійснювали постачання за регульованим тарифом. У подальшому такі енергопостачальними зобов'язані обов'язково інформувати споживачів про ситуацію стосовно умов постачання електричної енергії та заходів з відокремлення. Дедлайн з даного питання — 11 грудня 2018 року. З відокремленням діяльності розподілу від постачання електричної енергії основним способом закупівлі електричної енергії стане конкурентна процедура закупівлі.

Отже, споживачі (крім побутових та малих непобутових споживачів) повинні до 11 грудня 2018 року обрати електропостачальника та укласти з ним договір про постачання електричної енергії. Якщо споживач не обере електропостачальника, то постачання електричної енергії йому впродовж не більше 90 днів буде автоматично здійснювати постачальник «останньої надії», визначений на відповідній території.

Також нагадуємо читачам, що попередньо редакція журналу уже зверталась до НКРЕКП щодо надання роз'яснень стосовно змін на ринку електричної енергії. Детальніше з публікацією відповідного змісту та листом-відповіддю НКРЕКП можна ознайомитись у випуску журналу № 9 (72) за вересень 2017 року на стор. 40-42
